

Програма за превенция на сексуално предавани инфекции (СПИ) и ХИВ в учебни заведения на територията на Община Пловдив 2024-2025г.

Повече от три десетилетия светът живее с глобалното предизвикателство за справяне с епидемията, причинена от ХИВ. Въпреки усилията на световната общественост към 2019 г. броят на хората, живеещи с ХИВ наброява 38 млн., а 690 хил. са починали от СПИН - свързани заболявания.

Географското положение на България поставя страната на кръстопътя на две епидемии от ХИВ/СПИН с различна динамика и различни движещи сили. От една страна епидемията в Западна и Централна Европа (основен път на предаване е небезопасни сексуални контакти между мъже) с приблизително 900 000 лица, живеещи с ХИВ и от друга в Източна Европа и Централна Азия с приблизително 1,7 милиона лица, живеещи с ХИВ и заразени по кръвен път чрез инжекционна употреба на наркотици (UNAIDS Report on the global AIDS epidemic 2012г.). В периода 2004-2017г. с изпълнението на Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН“, финансирана от Глобалния фонд за борба със СПИН, туберкулоза и малария, в страната бяха въведени превантивни услуги сред най-уязвимите по отношение на ХИВ групи чрез изграждане на ниско-прагови центрове и мрежи от обучени екипи на неправителствени организации.

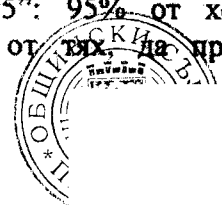
Националните програми отговарят на изискванията и ангажиментите поети от страната в изпълнение на международните препоръки и редица политически документи като: Цели за устойчиво развитие ООН (Sustainable Development Goals), Декларацията за ангажираност с проблема на ХИВ, План към Европейската стратегия за борба срещу ХИВ в Европа и съседните страни (2014-2016), Третата Програма за действие на Съюза в областта на здравето, Проект на Глобалната стратегия срещу ХИВ на Обединената програма на ООН за борба ХИВ/СПИН (2021-2026).

Националната програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции (СПИ) в Република България 2021-2026 г. ще надгради резултатите, постигнати при изпълнението на последните две национални програми в периода 2009-2015 г. и 2017-2020 г., които бяха подкрепени чрез изпълнение на Програма „Превенция и контрола на ХИВ/СПИН“, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария.

Целите на новата Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и СПИ в Република България 2021-2025 г. са в съответствие с глобалните задачи, поставени от СЗО чрез проекта на Глобална стратегия на Световната здравна организация за превенция и контрол на ХИВ (2016-2021); проекта на Глобална стратегия на Световната здравна организация за превенция и контрол на СПИ (2021-2026); Дългосрочната стратегия за надзор в Европейския съюз (2014-2020) на Европейския център за контрол на заболяванията, както и на UNAIDS.

Основните приоритети са разширяване на обхвата на услугите по анонимно, доброволно консултиране и изследване за ХИВ, запазване на обхвата на превенцията и недопускане на епидемия от ХИВ сред общото население и групите в най-висок риск: лица, инжекционно употребяващи наркотици (ИУН); мъже, които правят секс с мъже (МСМ); маргинализирани етнически общности в риск; лица, лишени от свобода; лица, предлагащи сексуални услуги, и техните клиенти; лица, търсещи и получили международна закрила, мигранти и мобилно население; млади хора, деца и млади хора в риск; хора, живеещи с ХИВ, и техните партньори и близки.

Ключовите показатели за достигане до 2025г. са „95-95-95“: 95% от хората, инфектирани с ХИВ, да са наясно със своя ХИВ статус, 95% от тях да приемат

антиретровирусно лечение и 95% от тези, които приемат лечение, да бъдат с неоткриваем вирусен товар. Към целите се отнасят и намаляване на годишния брой на новите случаи на ХИВ инфекция с над 75% и постигане на нулева дискриминация.

Националната програма използва интегриран и балансиран подход и включва всеобхватни услуги по превенция, диагностика, лечение, грижи и подкрепа.

Актуална епидемиологична ситуация, тенденции и прогнози.

След регистриране на първите случаи на синдрома на придобитата имунна недостатъчност (СПИН) в света през 1981 г., инфекцията с вируса на човешката имунна недостатъчност (ХИВ) се разрасна до пандемични размери. В края на 2019 г. новоинфектираните са 1,7 милиона. Тежестта на епидемията продължава да варира значително между отделните страни и региони. През 2019 г. в 30 от страните от ЕС и ЕИП диагиза ХИВ е поставена на 2 624 801 лица, което по честота е 5.4 на 100 000 население. Най-високи са показателите за Малта -16.2, Латвия- 15.4 и Естония - 13.4, а най-ниски в Словакия - 1.9 и Словения – 1.6 на 100 000 население.

България все още е страна с ниско разпространение на ХИВ в общата популация. Според ECDC новорегистрираните случаи на ХИВ в България за 2019 г. представляват 3.7 на 100 000 население. (Източник, 2020-2019, ECDC/WHO, HIV/AIDS Surveillance in Europe).

Въпреки това, страната е изправена пред голямо предизвикателство, свързано с възможността за бързо развитие на концентрирани епидемии в отделна група, идентифицирана като най-изложена на риск (лица, употребяващи инжекционни наркотици и/или мъже, които правят секс с мъже и проституиращи). Рискът е свързан с възможността за предаване на инфекцията от общата популация, където основният начин на предаване е хетеросексуален и където може да се развива генерализирана епидемия. Ето защо е важно да продължи и мащаба на прилагането на ефективни национални политики, насочени към намаляване на броя на новите случаи на ХИВ инфекции и предотвратяване на генерализирана епидемия в страната.

През периода 1986-2020г. в България са регистрирани общо 3483 случая на инфектиране с ХИВ лица.

Годишният брой регистрираните случаи се увеличи от 49 през 2000г. до 199 през 2020г. Броят на новорегистрираните случаи на ХИВ - серопозитивни лица през 2014г. е намалял с 23% в сравнение с 2019г., когато са били регистрирани 258 случая. Това намаляване в годишния брой на новооткритите случаи се дължи основно на въздържание от търсене на медицинска помощ поради създалата се извънредната епидемична обстановка от COVID19.

Съотношението на инфектираните мъже и жени от общия брой регистрирани случаи в периода е 5.4:1.

През 2020г. относителният дял на новорегистрираните ХИВ серопозитивни мъже е 84%, което предполага, че значителна част от мъжете попадат в хомо/бисексуалната трансмисивна категория. Към декември 2020г. регистрираните случаи се концентрират основно в поголемите области на страната: София град (40%), Пловдив (9%), Варна (14%), Пазарджик (3%), Бургас (3%), Плевен (2%), и др.

След 2004г. се наблюдава увеличение на броя на случаите на ХИВ сред инжекционно употребяващите наркотици, като тази тенденция продължи до 2011 г. – тази група съставляваше 32 % от всички новорегистрирани. През 2020г. относителният дял на инжекционно употребяващите е намалял на 9%. През 2014г. като цяло в страната се наблюдава тенденция за увеличаване на разпространение на ХИВ инфекцията сред групата на мъжете, които правят секс с мъже (МСМ), като през 2018 г. достига 54% от регистрираните. През 2020 г. тази група представлява 47% от общия брой на новорегистрираните.

Описание на целевата група

Според дефиницията на Световната здравна организация, млади хора са физическите лица на възраст от 10 до 24 години. Планирането на интервенции в областта на превенция на СПИ и ХИВ в тази целева група определя необходимостта да се работи в едни значително по-широки области, които включват и превенция на СПИ и ХИВ – това са сексуалното и репродуктивно здраве и правата на младите хора. Възрастовите граници може да се разширят не само до възрастта, в която децата започват своето сексуално съзряване, но по някои въпроси и до възрастта, на която започват училище или по-рано.

Демографски данни

По данни на Националния статистически институт към 31.12.2019г. младите хора в нашата страна на възраст между 11 и 14 години са 342218, на възраст между 15 и 19 години са 319 077, а на възраст между 20 и 24 години – 301 636.

Тук е мястото да се отбележи факта, че със своите утвърдени учебни заведения и отлични преподаватели Пловдив е притегателен образователен център за деца и младежи не само от Общината, а също така от Област Пловдив и други области. В общинските и държавни училища, във всички форми на обучение учат над 42 045 ученика.

В шестте района на Община Пловдив има следният брой паралелките учениците в общински училища, както следва:

Райони	VIII клас		IX клас		X клас		XI клас		XII клас		Общо гимназиален етап	
	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци	п-ки	у-ци
Централен	28	740	25	653	24	631	25	617	25	588	127	3229
Източен	9	207	8	168	7	113	3	41	2	32	29	561
Западен	11	291	11	280	11	285	10	250	10	255	53	1361
Северен	40	1059	40	1040	41	1055	38	968	39	967	199	5089
Южен	4	104	4	104	4	105	4	98	4	89	20	500
Тракия	8	210	7	183	7	183	5	121	6	134	33	831
ОБЩО:	100	2611	95	2428	94	2372	85	2095	86	2065	460	11571

Живеем във време, когато става все по-наложително здравето на българските ученици да бъде приоритетен проблем от национална величина.

Сега училищата се обслужват от медицински специалисти по здравни грижи. Тези специалисти нямат широката компетенция на лекар, за да отговарят на всички възникнали в училището здравни потребности.

Дейността на медицинските специалисти по здравни грижи в здравните кабинети в детските градини и училищата са регламентира с Наредба № 3 за здравните кабинети в детски заведения и училищата, издадена от министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 38 от 9.05.2000г., изм., бр. 83 от 10.10.2000г.

С чл.7. от Наредба № 3 за здравните кабинети в детските заведения и училищата се определят задължителни дейности осъществявани от медицинските специалисти от здравните кабинети на детските заведения и училищата:

1. провеждане на профилактични дейности за предотвратяване или ограничаване на рисковите фактори в детските заведения и училищата;
2. организиране и участие в регионални, национални и международни програми свързани с профилактика и промоция на здравето на децата и учениците;

3. организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците.

Тъй като липсва статута на училищното здравеопазване в класическия му вид, с училищните лекари, е необходимо, при сегашните условия да се организира и проведе многопосочна и комплексна медико-профилактична дейност, в учебни заведения на територията на Община Пловдив, по превенция и контрол на ХИВ/СПИН и сексуално предавани инфекции (СПИ).

Мероприятията, включващи изнасянето на лекции, беседи и провеждане на анкета ще бъдат извършени от лекари, специалисти от „Център за кожно-венерически заболявания – Пловдив“ ЕООД с участие на Община Пловдив. Ще бъдат обхванати ученици от осми до дванадесети клас в училища от шестте района на община Пловдив.

Медицинските специалистите от здравните кабинети в училищата ще окажат съдействие при провеждане на мероприятията и анкетата.

Темите предмет на обучението на учащите се включват:

1. ХИВ/СПИН;
2. Сифилис (Syphilis, Lues);
3. HBV, HCV;
4. Генитални брадавици (Condylomata acuminata) - Папилома-вирус инфекция;
5. Хламидия - Хламидийна инфекция;
6. Гонорея (Gonorrhoea, трипер);
7. Генитален херпес - Херпес вирусна инфекция;
8. Трихомониаза;
9. Бактериална вагиноза;
10. Кандидоза;
11. Други сексуално предавани инфекции;
12. Методи за изследване и предпазване от СПИ;
13. Лекция на тема популяризиране на безрисково сексуално поведение, употреба на презервативи и толерантно отношение към живеещи с ХИВ/СПИН.

Необходимите финансови средства, в размер на 60 000 лв., са осигурени с бюджета на Община Пловдив за 2024г., в дейност 437 „Здравен кабинет в детски градини и училища“ – делегирани от държавата дейности.

Основавайки се на Националната програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции в Република България 2021-2026 г. и важното място което е отредено в нея на центровете за кожни и венерически заболявания смятаме, че ЦКВЗ-Пловдив ЕООД със съдействието на Община Пловдив час по-скоро може да се включи в просвещаването на учащите, на територията на Общината, по отношение половата им култура и предпазването им от болести предавани по полов път.

